

درس ۱۰ انقلاب اسلامی

اهم نکات درس

وضعیت رژیم پهلوی

در فاصله ۵۶-۴۳ از جنبه

اقتصادی، سیاسی، فرهنگی

تداوم مبارزه مردم در سه

قالب:

سیاسی، فرهنگی، مسلحانه

❖ زمینه های سلطه آمریکا بر ایران

❖ تصویب نامه انجمن های ایالتی و

ولایتی

❖ اصول شش گانه انقلاب سفید

❖ واقعه فیضیه

❖ قیام پانزده خرداد و پیامد آن

❖ مخالفت با کاپیتولاسیون و تبعید

امام خمینی

وضعیت عمومی ایران در سال ۱۳۵۶

اعلام فضای باز سیاسی

مرگ دکتر شریعتی و فرزند بزرگ امام

آغاز انقلاب اسلامی

انتشار مقاله توهین آمیز به امام

قیام ها و وقایع مهم سالهای ۵۶ و ۵۷

بازگشت امام و پیروزی انقلاب اسلامی

برنامه های پیشنهادی آمریکا برای حفظ و تقویت حکومت پهلوی و مقابله با نفوذ شوروی در ایران

□ برنامه های پیشنهادی آمریکا

- پیوستن ایران به پیمان بغداد (سنتو)
- تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک)
- اعطای کمک های نظامی و مالی به ایران
- اجرای بعضی اصلاحات در ایران

□ هدف از برنامه های پیشنهادی آمریکا

- حفظ و تقویت حکومت پهلوی
- مقابله با نفوذ شوروی در ایران

اصلاحات آمریکایی در ایران

❖ نخستین مرحله برنامه های اصلاحی با عنوان اصلاحات ارضی در

سال ۱۳۴۰، در زمان نخست وزیر علی امینی آغاز شد.

❖ با رحلت آیت الله بروجردی در فروردین ۱۳۴۰، شاه فرصت را برای

اصلاحات در ایران مناسب دید.

❖ رقابت شاه و امینی

❖ برکناری علی امینی و نخست وزیر اسدالله علم

تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی

اساسی ترین اصلاحاتی که در قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی صورت گرفت عبارت بود از:

۱- لغو شرط مسلمان و مرد بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان

۲- لغو سوگند به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی

انقلاب سفید

اصول شش گانه

– اصول شش گانه یا همان انقلاب سفید

اصول با تبلیغات فراوان، در بهمن ۱۳۴۱ به همه پرسى گذاشته شد و مورد استقبال دولت های آمریکا، انگلستان و شوروى قرار گرفت.

ج) آغاز مبارزه و رهبری امام خمینی (ره)

۱- مخالفت با تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی

۲- مخالفت با اصول شش گانه

- دیدگاه امام خمینی به تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی

- سرانجام تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی

- واکنش امام به اصول ششگانه شاه

- اعلام برگزاری رفراندوم در تاریخ ۶ بهمن ماه ۱۳۴۱

- تحریم شرکت در رفراندوم از جانب امام و علما

- واکنش مردم تهران و قم نسبت به رفراندوم اصول شش گانه

فعّالیت ۳

با راهنمایی دبیر خود، درباره اصول شش گانه انقلاب سفید گفت و گو کنید و به این پرسش پاسخ دهید: به نظر شما علت مخالفت امام خمینی با اصول انقلاب سفید و همه پرسشی آن چه بود؟

فاجعه فیضیه قم و تحریم تقیه از جانب امام خمینی (ره)

□ نوروز سال ۱۳۴۲

□ واقعه فیضیه قم

□ واقعه مدرسه طالبیه تبریز

□ تحریم تقیه از جانب امام

قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲

- فرا رسیدن محرم سال ۱۳۴۲ و رهنمودهای امام برای سخنرانان مذهبی
- شروط رژیم پهلوی برای سخنرانان ماه محرم
- دلایل شکل گیری قیام ۱۵ خرداد
- علت دستگیری امام
- واکنش مردم قم، تهران و ورامین به دستگیری امام
- شعارهای مردم در روز ۱۵ خرداد ۴۲

نتایج قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲

1. هدف مبارزه تغییر کرد و سرنگونی رژیم پهلوی هدف نهایی مبارزه موجب شد.
2. حضور امام خمینی در صحنه مبارزه موجب شد بسیاری از روحانیون به مبارزات سیاسی روی بیاورند.
3. علاوه بر روحانیون و دانشگاهیان، اقشار دیگری از جامعه نیز به جمع مبارزان پیوستند.
4. رهبری امام خمینی به عنوان مرجع دینی برجسته تر شد.
5. مبارزان به نقش و قدرت مذهب در این زمینه توجه بیشتری نشان دادند.

مخالفت با کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی

ماجرای کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی (ره)

براساس توافق نامه بین المللی در وین، مأموران سیاسی یک کشور در کشور دیگر از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردار بودند و نه تنها نمی توان آنها را بازداشت کرد، بلکه محل اقامتشان نیز مورد حمایت و حراست بود.

با تصویب قانون کاپیتولاسیون، مستشاران نظامی آمریکا و خانواده‌های آنان نیز در ایران از مصونیت سیاسی و قضایی برخوردار شدند.

تبعید امام به ترکیه در ۱۳ آبان ۴۳ و ۱۱ ماه بعد به عراق تبعید شدند.

وضعیت رژیم پهلوی

وضعیت رژیم پهلوی در فاصله ۵۶-۴۳

از جنبه اقتصادی :

❖ بهبود وضع اقتصادی در دوران طولانی نخست وزیری امیرعباس هویدا

از جنبه سیاسی :

➤ برگزاری جشن تاج گذاری و جشن های دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی

➤ منحل کردن احزاب موجود و ایجاد حزبی واحد به نام حزب رستاخیز برای تقویت و تحکیم پایه های اقتدار حکومت پهلوی

از جنبه فرهنگی :

▶ ایجاد تقابل مصنوعی میان فرهنگ ایرانی و فرهنگ اسلامی

▶ جایگزینی تاریخ شاهنشاهی به جای تقویم هجری شمسی

تداوم مبارزه

الف) فعالیت سیاسی؛

فعالیت امام خمینی:

❖ صدور اعلامیه به مناسبت‌های مختلف و فرستادن پیام به سران و مردم کشورهای اسلامی

❖ ترسیم مبانی حاکمیت دینی با تدریس مباحث ولایت فقیه

فعالیت مردم:

شاگردان و علاقه مندان به اندیشه ایشان مساجد و دانشگاه‌ها را به کانون مبارزه علیه رژیم پهلوی تبدیل کرده بودند.

فعالیت گروه‌ها و احزاب

جبهه ملی و نهضت آزادی نیز در چارچوب قانون اساسی به مبارزات خود ادامه می‌دادند.

تداوم مبارزه

- ✓ هدف از مبارزه فرهنگی؛
- ✓ کانون های این مبارزه
- ✓ کانون های این مبارزه
- ✓ معروف ترین چهره های فرهنگی

تداوم مبارزه

پ) مبارزه مسلحانه؛

معروف ترین این گروه ها در این دوران عبارت بودند از:

❖ هیأت‌های مؤتلفه اسلامی:

این هیئت ترور سران حکومت پهلوی را محور کار خود قرار داد. مهم ترین اقدام آنان در این زمینه، ترور حسنعلی منصور نخست وزیر وقت بود که توسط محمد بخارایی از اعضای این گروه انجام شد.

❖ حزب ملل اسلامی: این گروه نیز با نیت برقراری حکومت اسلامی به نبرد مسلحانه روی آوردند اما اعضای حزب ملل اسلامی قبل از هر اقدامی دستگیر و به حبس های طولانی محکوم شدند.

تداوم مبارزه

پ) مبارزه مسلحانه؛

معروف ترین این گروه ها در این دوران عبارت بودند از:

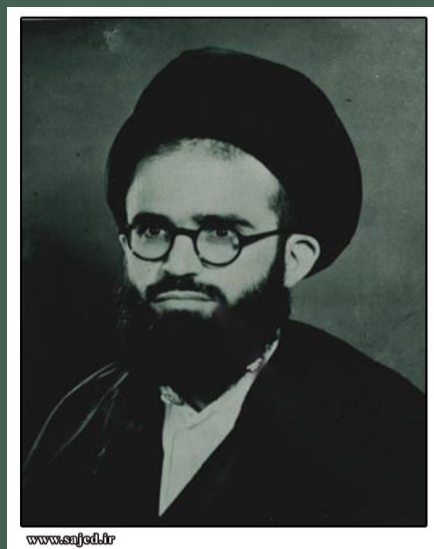
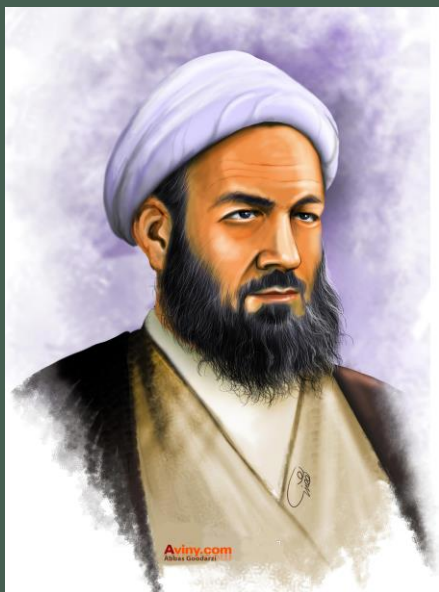
❖ **سازمان مجاهدین خلق:** گروهی از جوانان عضو نهضت آزادی بعد از قیام ۱۵ خرداد، فعالیت سیاسی را کنار گذاشتند و به نبرد مسلحانه روی آوردند. آنها در آغاز دارای افکار و اندیشه های اسلامی بودند اما به مرور زمان دچار انحراف فکری شدند و به افکار مارکسیستی تمایل نشان دادند. در سال ۱۳۵۰ ش. بیشتر اعضای مؤثر این سازمان یا توسط ساواک دستگیر شدند و یا در تسویه حساب های درون گروهی از بین رفتند.

❖ **سازمان چریکهای فدایی خلق:** این گروه از همان ابتدا با الهام از افکار مارکسیستی به مبارزه مسلحانه روی آوردند و تعدادی از آنها در درگیری با مأموران رژیم و یا در زندان به قتل رسیدند.

فعّالیت ۴

فکر کنیم و پاسخ دهیم
به نظر شما، چرا مبارزهٔ مسلحانه موفقیت چندانی به دنبال نداشت؟

بسیاری از مبارزان زندانی و شکنجه شدند. تعدادی از آنان مانند آیت
الله سعیدی و آیت الله غفاری، زیر شکنجه به شهادت رسیدند و
بسیاری نیز مانند آیت الله طالقانی تا اوجگیری انقلاب اسلامی در
زندان بودند.

وضعیت عمومی ایران در سال ۱۳۵۶

- ✓ فاصله زیاد حکومت با مردم
- ✓ صدها روحانی مبارز در زندان بودند و بسیاری از استادان دانشگاه و سخنرانان مذهبی اجازه سخن گفتن در محافل و مجالس را نداشتند.
- ✓ پول نفت که از سال ۱۳۵۰ یک باره به سرعت افزایش یافت، سرمایه داران وابسته به غرب و رژیم پهلوی را در مدت کوتاهی تقویت کرده بود.
- ✓ هجوم کارگران و روستاییان به شهرها
- ✓ نابودی اقتصاد ایران و وابستگی به بیگانگان: از نتایج انقلاب سفید
- ✓ بسیاری از روستاهای ایران، راه، آب آشامیدنی، برق و حمام نداشتند.
- ✓ سرمایه داران آمریکایی با حکومت پهلوی قراردادهای کلان منعقد و ثروت ملی ایرانیان را غارت می کردند.

فضای باز سیاسی و نخست وزیری آموزگار

- شعار دفاع از حقوق بشر کارتر
- برکناری هویدا
- نخست وزیری آموزگار و ماموریت وی
- مرگ مشکوک دو چهره محبوب و اثرات آن
- چاپ مقاله توهین آمیز
- قیام ۱۹ دی قم
- قیام تبریز
- سایر قیام ها
- اعلام حکومت نظامی در اصفهان

نخست وزیر شریف امامی

- دولت آشتی ملی
- واکنش امام به نخست وزیر شریف امامی
- تظاهرات بعد از برگزاری نماز عید فطر در تهران
- قیام خونین ۱۷ شهریور
- حمایت آمریکا از شاه
- هجرت امام خمینی به فرانسه و پیامد آن
- تظاهرات ۱۳ آبان دانش آموزان
- برکناری شریف امامی

هجرت امام خمینی به فرانسه و پیامد آن

– ایشان با استفاده از امکانات تبلیغی، مصاحبه و سخنرانی جنایات حکومت پهلوی را افشا می کردند؛

– امکان ملاقات مبارزان با رهبری انقلاب فراهم آمد و پیام های امام با شتاب بیشتری در ایران منتشر شد.

نخست وزیر ارتشبد غلام رضا ازهارى

✓ حماسه محرم

✓ تظاهرات عظيم تاسوعا و عاشورا

✓ اين تظاهرات عظيم دولت آمريكا را به اين نتيجه رساند:

1. روى كار آوردن دولت نظامى ازهارى نتيجه اى نداشته است؛

2. مردم ايران متحد و در اطاعت از رهبر خود مصمم و جدى هستند.

3. آمريكا براى حفظ منافع خود در ايران بايد به فكر مهره ديگرى غير از

محمد رضا شاه باشد.

نخست وزیر شاپور بختیار

- ✓ بختیار عضو جبهه ملی
- ✓ هدف از روی کار آوردن بختیار
- ✓ واکنش امام به نخست وزیر وی
- ✓ تشکیل شورای انقلاب در ۲۳ دی
- ✓ هدف از تشکیل شورای انقلاب
- ✓ خروج شاه از ایران در ۲۶ دی ۵۷

ورود امام خمینی به ایران، تشکیل دولت موقت و پیروزی انقلاب

✓ ورود امام به ایران در ۱۲ بهمن ۵۷

✓ نخست وزیری بازرگان در ۱۵ بهمن

✓ پیوستن افراد نیروی هوایی به انقلاب

✓ حمله نیروهای گارد شاهنشاهی به افراد نیروی هوایی

✓ ماموریت هایزر و قصد انجام کودتا

✓ حوادث ۲۱ و ۲۲ بهمن

✓ پیروزی انقلاب اسلامی در ۲۲ بهمن ۵۷

پرسش های نمونه

- ۱- تصویب نامه قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی، چه تغییراتی در انتخابات انجمن ها ایجاد کرد؟
- ۲- منظور از مبارزه فرهنگی چیست و چه گروه ها و چه شخصیت هایی با حکومت پهلوی مبارزه فرهنگی می کردند؟
- ۳- اقدامات حکومت پهلوی در جهت اسلام زدایی چه بود؟
- ۴- علت مطرح شدن فضای باز سیاسی از سوی رژیم پهلوی در سال ۱۳۵۶ چه بود؟
- ۵- انتشار مقاله توهین آمیز نسبت به امام خمینی در روزنامه اطلاعات چه پیامدی داشت؟
- ۶- ادامه مبارزات مردم با حکومت پهلوی در روزهای تاسوعا و عاشورای ۱۳۵۷ آمریکا را به چه نتایجی رساند؟

تهیه و تنظیم

رضوان نعمتی

دیپارتمان فرهنگ دخترانه ناحیه ۴ اصفهان

سال تحصیلی ۹۸-۹۷